

**Programa BRÚIXOLA: orientació jurídica i suport
psicosocial per a dones de tots els orígens**

Memòria 2014

ÍNDEX

1. Context del Programa.
2. Cartera de serveis i prestacions.
3. Detecció i Prevenció de la violència de parella.
4. Activitat desenvolupada.
5. Perfil de les dones ateses.
6. Mosaic de serveis complementaris.
7. Col·laboració i suport d'organitzacions públiques i privades.
8. Disseminació de la cartera de serveis i prestacions.
9. Equip de professionals.
10. Declaració d'autoria.

1. CONTEXT DEL PROGRAMA

El Programa Brúixola: orientació jurídica i suport psicosocial per a dones de tots els orígens funciona ininterrompudament des de l'any 2009 fins l'actualitat oferint orientació jurídica i suport psicosocial per a la vida personal i familiar a dones de tots els orígens.

Els finançadors principals d'aquest Programa durant 2014 van ésser el Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad, l'Obra Social "la Caixa", el Departament de Benestar Social i Família, l'Ajuntament de Barcelona i la Diputació de Barcelona.

L'Associació Salut i Família ha continuat mantenint durant l'exercici 2014 relacions actives de col·laboració amb les diverses administracions públiques i entitats de la societat civil alhora que va desplegar activitats d'advocacia a favor de que les necessitats de les dones i les famílies vulnerables siguin objecte d'interès general i d'inversions econòmiques per part dels poders públics i de la iniciativa privada.

L'Associació Salut i Família va desplegar el dia 9 de Maig 2014 conjuntament amb la Coordinadora Europea pel Dret dels Estrangers a Viure en Família una crida argumentada a favor del Dret a la Vida en Família dels Estrangers amb ocasió de les eleccions 2014 al Parlament Europeu L'eix de l'argumentació de l'Associació Salut i Família, que es va adreçar prioritàriament als candidats espanyols, va ésser que les restriccions injustificades o ofensives que s'imposen als estrangers suposen una amenaça per la cohesió social, doncs generen sentiments d'hostilitat cap la societat d'acollida alhora que contribueixen a legitimar diverses formes d'injustícia i discriminació contra els estrangers, tant per part dels governs com de la població autòctona.

L'Associació Salut i Família ha participat al Seminari "The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Practice" organitzat per Academy of European Law i que va tenir lloc a Riga els dies 20 i 21 de Febrer 2014.

L'Associació Salut i Família ha participat a la Conferència of the Integrating Cities Project "ImpleMentoring, City-to-City Support for Integration" organitzada per EUROCITIES que va tenir lloc a Brussel·les el dia 18 de Juny 2014.

A l'any 2011 es va realitzar l'Informe "El derecho de los extranjeros a vivir en Familia en España" que descriu i analitza quina és la situació actual del dret al reagrupament familiar, el matrimoni, la separació i el divorci així com les obligacions i drets respecte als fills menors dels estrangers d'origen extracomunitari residents a Espanya. D'altra banda, també es revisa l'impacte psicosocial a la vida real de les famílies a les que se'ls hi aplica l'ordenament jurídic espanyol en aquesta matèria.

2. CARTERA DE SERVEIS I PRESTACIONS

La cartera de prestacions del Programa Brúixola abasta dos àmbits principals:

■ Orientació jurídica als àmbits personal i familiar

Quan les dones de tots els orígens i nivells socioeconòmics coneixen els seus drets i saben com utilitzar-los poden escollir millor:

- Quins aspectes de la seva vida familiar poden canviar si ho desitgen.
- Com fer-se respectar en situacions de conflicte familiar.
- Com resoldre les situacions de conflicte familiar de forma favorable per a elles i els seus/ves fills/es.

S'ofereix orientació i suport a dones que es troben en:

Situacions de canvi:

- Reagrupament familiar. Tràmits administratius i requisits.
- Drets de la dona.
- Circulació transnacional de menors.
- Processos de reconeixement de paternitat i filiació.
- Prestacions per fill/a a càrrec.

Situacions de conflicte:

- Separació, divorci i guarda i custòdia.
- Règim de visites i pensions d'aliments per a menors.
- Violència de parella.

■ Suport psicològic per a la vida personal i familiar

Quan les dones de tots els orígens i nivells socioeconòmics reben suport psicològic per a poder aclarir i ordenar-se les seves pròpies idees i pensar en el que més els hi convé, poden afrontar millor:

- Molts dels canvis que succeeixen a les seves vides.
- Com negociar amb la seva parella i/o famílies les diverses formes de combinar treball i vida familiar.
- Els conflictes familiars i de parella evitant aïllar-se, culpar-se o bloquejar-se.

S'ofereix suport i orientació a dones que es troben en:

Situacions de canvi:

- Criança dels fills/es menors de tres anys.
- Convivència amb fills/es adolescents.
- Mares soles.
- Reagrupament familiar de parella i/o fills/es.
- Conciliació de la vida familiar i laboral.

Situacions de conflicte:

- Separació i divorci.
- Abandonaments i ruptures de parella.
- Violència de parella.

Totes les beneficiàries del Programa Brúixola poden utilitzar gratuïtament fins a un màxim de tres visites d'orientació i suport jurídic i/o psicosocial.

3. DETECCIÓ I PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE PARELLA

La violència contra les dones es manifesta a totes les classes socials, nivells econòmics i educatius i tant a l'àmbit urbà com a rural. Tanmateix, les dones amb pocs recursos educatius i econòmics refereixen patir violència de parella més freqüentment que les dones pertanyents a sectors socials menys desfavorits.

L'Associació Salut i Família està fermament compromesa en la recerca operativa, la prevenció i la detecció precoç de la violència de parella contra les dones vulnerables i en l'atenció immediata a les víctimes. Per aquest motiu, qualsevol dona beneficiària de qualsevol programa o servei de l'Associació Salut i Família és subjecte d'una exploració activa sobre la presència o no de violència de parella en la seva vida i en cas afirmatiu rep una oferta d'atenció i orientació immediata de tipus jurídic i psicològic.

Durant l'any 2014 s'ha explorat la violència de parella mitjançant el test Partner Violence Screen (PVS) en el 95,2% dels casos atesos i s'ha registrat una prevalença del 44,7% que suposa un augment molt significatiu respecte a anys anteriors. Aquesta prevalença tan elevada en relació a les usuàries d'altres Programes de l'entitat ve donada per la pròpia naturalesa de les prestacions que ofereix el Programa Brúixola.

4. ACTIVITAT DESENVOLUPADA

- Orientació jurídica : 1.590 usuàries
- Suport psicosocial: 371 usuàries
- Exploració de violència de parella en: 95,2% casos
Prevalença de violència de parella a: 44,7% casos
- Beneficiaries/is d'informació per iniciativa pròpia: 35.276 persones

ACTIVITAT TOTAL: 1.961 beneficiaries directes
35.276 beneficiaries/is indirectes

5. PERFIL DE LES DONES ATESES

Respecte a les dones ateses a l'àmbit d'orientació jurídica el 95,74% han estat d'origen immigrant i 4,26% espanyoles. Entre les famílies immigrants el 14,04% residia des de fa tres anys o menys a Catalunya. Les famílies varen arribar al Servei derivades per familiars/coneguts i amics, d'ONG i Associacions d'immigrants en el 56,77% dels casos, per Programes de l'Associació Salut i Família en el 18,55% i per serveis sanitaris i socials en el 21,53%.

La franja de edat predominant és la compresa entre els 21 i 40 anys amb un 63,06% seguida de la franja de 41 a més de 50 anys el 33,44% i menors de 20 anys el 3,5%. El 50,73% de les dones estaven casades o en unió de fet, solteres en el 36,21% i divorciades, separades i/o vidues en el 13,06% dels casos.

Són actives econòmicament el 49,83% de les dones, tenen un treball assalariat el 39,57%, estan a l'atur el 45,64% i treballen a l'economia submergida el 8,12%. En relació al nivell d'estudis el 50,98% de les dones manifesten tenir estudis secundaris i el 19,57% estudis universitaris.

Respecte a la situació familiar un 30,63% de dones estrangeres manifesten tenir encara fills/es menors al país d'origen i un 11,25% de les mateixes tenien la seva parella al país d'origen. Els motius principals de consulta van ésser: a) consultes relatives a drets de família en 11,85% dels casos, b) consultes relatives a drets d'estrangeria en 68,89% dels casos i c) consultes relatives a prestacions i necessitats socials múltiples en el 19,26% dels casos. El reagrupament familiar, l'arrelament, les renovacions de permisos i tràmits per l'obtenció de la nacionalitat, la

guarda i custòdia dels fills/es i el divorci van ésser els motius específics de consulta més freqüents tot i que són qualitativament remarcables els casos atesos per violència de gènere i drets laborals. Un percentatge molt petit de les dones ateses van ésser derivades a un advocat d'ofici.

Pel que fa a les enquestes de satisfacció complimentades (n=530) els resultats reflectits van ésser molt satisfactoris pel que fa a la fàcil accessibilitat del Programa, el tracte telefònic i presencial correcte i la percepció d'haver rebut una orientació força completa. La pràctica totalitat de les dones recomanaria el Programa a una altra dona, família, amics/gues i familiars.

El perfil de les dones ateses a l'àmbit de suport psicosocial va ésser de 75,6% procedència estrangera i 24,4% espanyoles. Entre les famílies immigrants el 11% residia des de fa tres anys o menys a Catalunya. Les dones varen arribar al servei derivades de Programes de l'Associació Salut i Família en el 28,23% dels casos, pels serveis sanitaris i socials en un 35,89% i a un 32,06% per familiars i/o amics.

La franja d'edat predominant és la compresa entre els 21 i 40 anys amb un 64,1% seguida de la franja de 41 a més de 50 anys el 22,5% i menors de 20 anys el 13,4%. El 50,24% de les dones estaven solteres, el 32,06% estaven casades o en unió de fet i el 17,70% estaven separades, divorciades i/o vidues.

Són actives econòmicament el 40,29% de les dones, tenen un treball assalariat el 29,13%, estan a l'atur el 37,86% i treballen a l'economia submergida el 9,22%. En relació al nivell d'estudis el 62,02% de les dones manifesten tenir estudis secundaris i el 15,38% estudis universitaris.

Pel que fa a la situació familiar un 25,9% de les dones estrangeres manifesten tenir encara fills/es menors al país d'origen i un 3,79% de dones estrangeres tenen la seva parella al país d'origen. Els motius principals de consulta van ésser referits com individuals en el 65,02% dels casos, familiars en el 9,89% i de parella en el 25,10%, tot i que bastants usuàries presentaven varis motius combinats. Es van identificar necessitats addicionals en el 12,90% dels casos, essent aquestes de salut reproductiva, d'orientació formativa i necessitats bàsiques.

D'altra banda, el 80,30% de les usuàries ateses van rebre orientació i recomanació d'utilitzar altres serveis com ara serveis d'orientació jurídica i grups de suport a mares immigrants.

Pel que fa a les enquestes de satisfacció complimentades (n=202) els resultats reflectits van ésser molt satisfactoris en relació a la fàcil accessibilitat del Programa, el tracte telefònic i presencial correcte i la percepció d'haver rebut una orientació força completa. La pràctica totalitat de les dones recomanaria el Programa a una altra dona, família, amics/gues i familiars.

6. MOSAIC DE SERVEIS COMPLEMENTARIS

Totes les dones ateses al Programa Brúixola disposen d'accés immediat i preferent als següents serveis complementaris:

- Atenció jurídica i psicològica immediata en situacions de violència de parella.
- Participació als grups de suport i orientació per a mares adultes i per a mares joves i adolescents de tots els orígens.
- Accés a mètodes contraceptius de llarga durada a càrrec del Programa "Atenció a la Maternitat a Risc".
- Accés a informació sobre la interrupció voluntària de l'embaràs des d'una perspectiva pro-elecció a càrrec del Programa "Atenció a la Maternitat a Risc".
- Orientació formatiu-laboral per a dones de tots els orígens.
- Orientació jurídica, microeconòmica i pràctica pel que fa a l'habitatge de propietat o de lloguer a càrrec del Programa "A Resguard".
- Accés a la línia de prestacions La infància és essencial per a totes les mares que hi participen als grups de suport i orientació a la maternitat.

7. COL·LABORACIÓ I SUPORT D'ORGANITZACIONS PÚBLIQUES I PRIVADES

Les organitzacions finançadores del Programa Brúixola han estat:

- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Obra Social "la Caixa".
- Departament de Benestar Social i Família.
- Ajuntament de Barcelona.
- Diputació de Barcelona.

Les organitzacions finançadores del Programa Atenció a la Maternitat a Risc han estat:

- Servei Català de la Salut.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

Les organitzacions finançadores del Programa Grups de Suport i Orientació a Mares Vulnerables han estat:

- Ajuntament de Barcelona.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.

Les organitzacions finançadores del Programa Prevenció i Detecció de la Violència de Parella han estat:

- Ministerio de Empleo y Seguridad Social.
- Institut Català de les Dones.

Les organitzacions col·laboradores que han aconsellat o derivat a les dones al Programa Brúixola han estat:

- Il·lustre Col·legi d'Advocats de Barcelona.
- Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE).
- Punts d'Informació i Atenció a les Dones (PIADS)
- Consolats de Veneçuela, Bolívia i Equador.
- UMMI. Asociación de Mujeres Marroquís Inmigrantes.
- ACESOP. Associació Cultural Educativa i Socialoperativa de Dones Pakistanís.
- Fedelatina.
- CITE (Centre d'Informació per a Treballadors Estrangers).
- SAIER (Servei d'Atenció a l'Immigrant i Refugiat).
- Asociación Salvadoreña en Cataluña
- Entitats de la Federación de Asociaciones Peruanas de Barcelona
- Grup de Dones Bolivianes.
- Asociación de Uruguayos en Cataluña
- Fundación Prahú
- Centres de Serveis Socials del Barcelona.
- Centres d'Atenció Primària de Salut de Barcelona. Servei Català de la Salut.
- XESAJE. Xarxa d'Entitats Socials d'Assessoria Jurídica per a Estrangers de l'Ajuntament de Barcelona.
- Programes de Reagrupament Familiar de l'Ajuntament de Barcelona.
- Consell Municipal d'Immigració de l'Ajuntament de Barcelona

8. DISSEMINACIÓ DE LA CARTERA DE SERVEIS I PRESTACIONS

La difusió realitzada en el marc del Programa Brúixola ha consistit en:

- S'han rebut 58.154 visites a la pàgina Web de l'Associació Salut i Família i d'aquestes 1.849 s'han fet directament al Programa Brúixola.
- S'ha realitzat la difusió de la cartera de serveis i prestacions entre 9.282 beneficiaris/es institucionals i professionals.

A l'Octubre 2014 es va celebrar a Córdoba la Jornada BRÚJULA: Orientación y Apoyo Integral para Mujeres y Familias Vulnerables que, organitzada per l'Associació Salut i Família en col·laboració amb Encuentraacuerdos y Plataforma Andaluza de Apoyo al Lobby Europeo de Mujeres, va comptar amb la participació de 25 professionals i va ésser difós a 16.710 persones i organitzacions.

A l'Octubre 2014 es va celebrar a Madrid el Taller de Bases Pràctiques Acceso de Mujeres y Familias Vulnerables a Recursos Sociales, Sanitarios y de Apoyo Familia" que, organitzada per l'Associació Salut i Família en col·laboració amb Creu Roja Espanyola, va comptar amb la participació de 38 professionals i va ésser difós a 7.372 persones i organitzacions.

9. EQUIP DE PROFESSIONALS

Professionals que ofereixen orientació jurídica:

Sra. Laia Costa. Advocada.

Sra. Concha Par. Advocada.

Professionals que ofereixen suport psicològic:

Sra. Anna Molina. Psicòloga.

10. DECLARACIÓ D'AUTORIA

Elvira Méndez ha dissenyat i redactat la Memòria 2014 del Programa Brúixola.

Josep Maria Llampallas ha fet el tractament informàtic de les dades d'activitat i perfil descriptiu de les dones ateses.

Carolina Herrera ha realitzat l'edició.

Elvira Méndez és la responsable de la Memòria 2014.

Juny 2015. Barcelona

Composició de coberta: Associació Salut i Família.

Associació . Asociación
SALUD y FAMILIA

Barcelona

Via Laietana, 40, 3è 2a B
08003 Barcelona
Tel. 93 268 24 53 – Fax 93 319 85 66
saludyfamilia@saludyfamilia.es
www.saludyfamilia.es